

Dudás Zoltán¹

NAGY BEFOGADÓKÉPESSÉGŰ CIVIL TÁBOROK VÉDELME (PROTECTION OF LARGE CAPACITY CIVIL CAMPS)

Az arab tavasz kudarcra óta jelentősen megnövekedett, mind az érintett országok szomszédságában – Törökország, Libanon – mind az európai országokban – Görögország, Olaszország, Németország – az otthonukat hátrahagyók száma. A cikk megírásának idejében az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága becslése szerint több mint 60 millió ember él menekültként távol otthonától, akiknek a harmada országát, hazáját is hátrahagyta. A migrációs folyamatokat tovább mélyítette, hogy belső Afrika országaiból, a líbiai események következtében jelentős számú embercsoportok indultak meg Európa irányába. A híradások naponta számolnak be tengerből kimentett, vagy éppen tengerbe vesző emberek százairól. A helyzet jogi, gazdasági és humanitárius rendezéséig Európa országainak fel kell készülniük jelentős tömegű vándorló fogadására és elhelyezésére.

Tekintettel, hogy a vándorlók között számos esetben nem csak polgári személyek tartózkodtak, hanem akár a korábbi kormányok fegyveres és erőszervezeteinek, továbbá a kormányokat megdöntő félkatonai szervezeteknek a tagjai is, a befogadó országoknak, mind a saját polgáraik, mind az úton lévő civilek biztonsága érdekében az elszállásolást biztosító létesítmények védelmére fel kell készülniük.

A nagy befogadóképességű civil táborokat elsődlegesen a belső veszélyekkel szemben, másodsorban a külső támadások ellen szükséges védeni. A fogadó országok humanitárius, továbbá erőszervezeteinek e kettős feladatban kell helytállniuk és olyan rendszereket kialakítaniuk, amely a biztonságon túlmenően az úton levők mindennapi tevékenységét is figyelembe veszi. Jelen cikk a civil rendeltetésű táborok védelme érdekében mutat be néhány szempontot és jó gyakorlatot.

Kulcsszavak: tábor, védelem, befogadóképesség, menekült

Since the failure of the Arab Spring the number of migrants has dramatically increased both in the neighbouring countries of the countries involved (Turkey, Lebanon) both in European Countries (Greece, Italy, Germany). At the time of writing this article more than 60 million people live far from their homes as refugees, third of them also leaving their country behind according to the estimations of UNHCR. The migration processes were further intensified by the masses of people starting to migrate towards Europe from inner Africa, following the Libyan incidences. Hundreds of rescues from the sea, and hundreds of deaths are reported daily. Until legal, economical and humanitarian settlement of this situation the countries of Europe have to prepare for accommodating significant migrating masses.

Considering that amongst the migrants there are not only civilians in many cases, but possibly members of military forces of earlier governments, or even members of semi-military organisations acting against present governments, it is vital to prepare the protection of the accommodating institutions in the receiving countries for the security of both their own citizens, and civilian migrants.

The protection of large capacity civil camps has to be secured firstly inside, but also against outside attacks. Humanitarian institutions and police arms of the receiving countries have to endure in this dual task and develop such systems that besides security, takes everyday life of migrants also into consideration. This article is going to present some aspects and good practices for the protection of civil camps.

Keywords: camp, protection, capacity, refugee

¹ NKE KMDI doktorandusz, E-mail: zdudas@jak.ppke.hu ORCID: 0000-0003-0346-3206

BEVEZETÉS

A biztonsághoz való jog minden ember alapvető joga. Egy országnak biztosítania kell azokat a feltételeket, amelyek alapján az ország polgárai megteremthetik önmaguk számára azokat a feltételeket, amelyek között biztonságban érezhetik magukat. A biztonság és annak biztosítása kijár minden állampolgárnak és azoknak is, akik valamilyen oknál fogva az ország területén tartózkodnak. A cikk terjedelmi korlátok miatt az okokat nem vizsgálja, kifejezetten a táborok biztonságának a megteremtésére koncentrál.

A leginkább érintett táborokban elhelyezett személyek azok az úton levő vándorlók, akik a társadalom peremére szorulva, önerőből nagyon csekély lehetőséggel bírnak a saját, illetve a rájuk bízottak biztonságáról gondoskodni. A táborokban élők kívülről és furesamód a táboron belülről érkező támadásokkal is szembe kell nézniük és megküzdniük. A nagytömegű elszállításra alkalmas táborok lakói sokszor alakítanak ki sajátos belső normákat, amelyeket a táborlakók akár hallgatólagosan, akkor kinyilvánított módon kénytelenek elfogadni. Annak érdekében, hogy az amúgy is kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek minél kevésbé legyenek kitéve külső-belső erőknél, indokolt, hogy a tábor működtetői már eleve gondoskodjanak a tábor külső és belső védelmének a megszervezéséről.

Az egyre inkább elterjedő aszimmetrikus hadviselésnek köszönhetően, továbbá a közel-keleti helyszíneken létesített táborok esetében jelen lévő irreguláris egységek folytán egyre nagyobb számban kell olyan helyzetekben is támadásokra készülni, ahol korábbiakban arra nem kellett számítani. A tábor működtetőknél annak következtében, hogy nincsenek egyenruhák, nincsenek zászlók vagy felségjelzések, nincsenek megszokott és előre tervezhető helyzetek, fel kell készülniük, hogy bárki és bármi célponttá válhat, akár egy nagytömeget befogadó rendezvény, akár egy menekülttábor.

A Katonai Műszaki Doktori Iskola által definiált biztonság *„valakinek, vagy valaminek a létét, vagy a rendeltetésszerű működését veszélyeztető szándékos jogellenes magatartások és velük szemben alkalmazott védelmi erőforrások együtthatása*. [1] *Az objektumbiztonság, az objektum rendeltetésszerű működését veszélyeztető szándékos jogellenes magatartások és azokkal szemben alkalmazott védelmi erőforrások együtthatása* ². A nagybefogadó képességű vagy menekült táborok védelmének a biztosítása érdekében indokolt az objektumvédelem során alkalmazott technikák és protokollok áttemelése és alkalmazása, természetesen figyelembe véve egy-egy tábor sajátosságait. Ilyen sajátosság különösen, hogy egyszerre több ezer ember tartózkodik a területen; a táborlakók a Közel-keleten zömében asszonyok, gyermekek és idősek; az európai területeken zömében fiatal férfiak. Fontos, hogy a védelmet úgy kell megszervezni, hogy a tábor területén lakók mindennapi életüket ott helyben élik. A táborban nem csak időszakosan tartózkodnak, mint például egy munkahelyen, egy szórakozóhelyen, vagy hagyományos értelemben vett otthonban, hanem a táborlakók a nap teljes egészében életüket a tábor területén töltik.

A táborok védelmének megszervezése kapcsán akár a katonai [2], akár egyéb állami erőszervezetek által fenntartott, nem katonai táborok tapasztalatait is indokolt megvizsgálni és kellő átgondolást követően alkalmazni. Ugyancsak segítségül szolgálnak a különböző nagytömegű

² Prof. Dr. Berek Lajos, Objektumok biztonsága, Egyetemi jegyzet NKE-2016

rendezvények biztosítása kapcsán alkalmazott biztonsági, rendvédelmi és szervezési intézkedések áttekintése és megfeleltetett alkalmazásai.

1. Külső védelem

A nyugat-európai menekültvárást³ a kölni, berlini és düsseldorfi eseményeket követően nagyfokú kijózanodás követte. A szélsőjobboldali szervezetek főleg a skandináv államokban és Németországban megerősödtek, az államaik által a saját lakosságot védő és érintő óvintézkedések hiányát maguk szerették volna kézbe venni, ezért számos befogadó hely ellen intéztek támadásokat radikális szervezetek.⁴ Ezeknek a támadásoknak véttlen elszennvedői, azok a valós menedékkérők, akik korábban a szélsőséges iszlám, vagy a dzsihadista erőszaknak is elszennvedői voltak. Az aktuális európai helyzetet nem elemezve, csak a híradásokat és statisztikai adatokat számba véve tapasztalható, hogy Európa nyugati felén a radikális szervezetek és azok követőinek a száma jelentősen megnőtt. Mindezen okoknál fogva a táborok fenntartói- és üzemeltetőinek feladata a táborok külső védelmének a megszervezése és fenntartása.

1. ábra Röszkei befogadó tábor kerítése
(a szerző felvétele)

A külső védelem elsődleges biztosítója a tábor megfelelő lekerítettsége. Egy-egy kerítés telepítése nem pusztán fizikai akadályt jelent, hanem a kívülállók számára egy pszichológiai gátat is jelent. A lekerített terület meg van jelölve, ki van szakítva abból a közegből, amelyben a

³ Stier Gábor: Elérkezett a Willkommenskultur csődje, in MNO, 2016. január 15.

<http://mno.hu/kulfold/elerkezett-a-willkommenskultur-csodje-1323786> Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

⁴ Baltával és vascsővel akarták megtámadni a migránsok szállását, FAKTOR, 2016. február 3.

<http://faktor.hu/faktor-baltaval-es-vascsovel-akartak-megtamadni-a-migransok-szallasat> Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

többi terület található. A kerítés egy jól látható és értelmezhető jele a lehatárolásnak, ezáltal értelmezhető a külső-belső viszony. Így működik a saját tulajdonú területek védelme is. A kerítés nem csak megakadályoz, hanem egyben jelezz is, hogy azon területre teljesen más joghatások érvényesülnek, mint a kerítésen kívüli részekre. Minden egyes nagytömeget elszállásoló, ellátó területet indokolt körbe keríteni, ezzel is jelezve, annak fontosságát, kihangsúlyozva védettségét.

A közel-keleti helyszínek esetében azért is fontos a külső védelem megszervezése, mert a terrortámadások elkövetői megtalálták azokat a könnyű polgári célpontokat, ahol tömegesen szedhetnek áldozatokat és tettüket nagy médiafigyelem kíséri. Az ártatlan emberi tömeg, mint célpont megjelent a szándékos cselekmények elkövetőinek a repertoárjában. Ilyen könnyű célpontok lehetnek a menekült táborok is, mely helyszínek sérülése vagy megsemmisülése a fokozott közfelháborodáson túl, azt a benyomást keltik a menekült tábor lakóiban, hogy ott sincsenek biztonságban.⁵

Mindazon esetekben, amikor a védelem kialakítása során a katonai tapasztalatok polgári környezetben történő felhasználására kerül sor, figyelembe kell venni a két különböző rendeltetésű (katonai-civil) tábor telepítésének és fenntartásának sajátosságait. A menekültek döntő többségének iskolázottsági szintje és túlélési képessége alacsony, a lakók számos esetben függőségi viszonyok tucatjával terheltek. Egy-egy menekülttábor felállítása és működtetése során nem csupán műszaki, hanem humánpolitikai szempontokat is szem előtt kell tartani, holisztikus megoldásokat keresve és alkalmazva. Csak egységes, komplex kérdésként megközelítve lehet a menekülttáborok védelmét fenntartani.

1.1. A külső védelem kritériumai

A tábor létesítése során kiemelt figyelmet kell fordítani a meglévő földrajzi sajátosságokra. Célszerű kihasználni a terep, a környezet adta lehetőségeket és előnyöket. Nem a biztonság megteremtéséhez, de annak fenntartásához tartozik, és nagyon fontos lehet, hogy az alapvető ellátási források – élelmiszer, víz, energia – milyen nagyságrendben és közelségben érhetőek el a tábor közvetlen közelében.

Amennyiben a mindennapi élethez elengedhetetlen feltételek, helyben nem adóttak, azok beszerzéséig nagyon nagy utat kell megtenni, akkor megnő a kockázati tényezők és elemek száma, mely a táborlakók és a tábor, mint objektum sérülékenységét növeli. Célszerű a mindennapi élethez szükséges alapvető élelmiszerek, kellékek minél koncentráltabb módon történő elhelyezése és vételezése, ezzel is csökkentve a lehetőségeket, amely a táborlakók életét és anyagi javait veszélyeztetheti.

A tábor telepítése során figyelmet kell fordítani a táborba vezető, valamint a belső utak kialakítására. Egy-egy katonai táborhoz hasonlóan fontos, hogy a megközelíthetőség garantálása mellett, a biztonsági elemek is helyet kaphassanak. A lassítók, a különböző természetes és mesterséges terelő elemek mind azt a célt szolgálják, hogy a táboron ne lehessen rajtaütésszerű támadást végrehajtani.

⁵ Thüringer Barbara: Hírszerzőket gyilkoltak meg egy menekülttáborban, Jordániában, Index, 2016. június 6. http://index.hu/kulfold/2016/06/06/jordania_palesztin_menekulttabor_tamadas/ Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

A polgári felhasználásban sem ismeretlen útterelő (Baltimore-falak), T-falak ideális elemei lehetnek a polgári rendeltetésű táborok védelmének a biztosításához. A tábor helyének a kiválasztásakor fontos szempont, hogy sikerül-e kellő védőtávolságot tartani az esetleges kockázati tényezőktől. Ligetek, erdők, sziklafal aljakban, völgyekben és eleve olyan helyeken, ahol könnyű, tiszta rálátás biztosított a tábor területére, nemcsak biztonsági okokból nem indokolt tábor létesíteni, hanem a táborlakók személyi terének a védelmének érdekében sem. Egy jól átgondolt és kiválasztott tábor helyszín már garancia a tábor védelmére, a támadók eleve kerülnek a nehezen, csak bonyolult szervezési munkával járó táborok megtámadását.

1.2. A tábor fizikai védelme

A tábor, ahogy a fentebbiekben bemutatásra került, célszerű körbekeríteni. A terep viszonyokat is figyelembe véve a tábor ideális elrendezése négyzetes alapú, leginkább derékszöget bezáró oldalakkal. A civil, polgári objektumvédelem során oly sokszor alkalmazott élőerős, lőfegyverrel rendelkező védelem csak nagyon kivételes esetben, leginkább háború sújtotta területeken elképzelhető.

Ebben az esetben mindig gondoskodni kell, hogy az élőerős őrzésben résztvevő személyek független státuszú személyek legyenek, ideális, ha az Egyesült Nemzetek Szövetségének mandátumával rendelkező rendfenntartók biztosítják ezeket a táborokat [3]. A biztonságot biztosító személyzet ezen esetekben leginkább a kívülről érkező veszélyek elhárításában kapnak szerepet, ugyanakkor már a jelenlétük is garancia a belső biztonság megtartása érdekében (mely a következő fejezetben kerül bemutatásra).

Tekintettel a biztonsági szolgálat külső területre irányuló védelmére, azt leginkább pontőrzéssel és járőrözéssel tudják szavatolni. Az egyéb esetekben alkalmazott területbiztosítás, inkább a belső zárt területekre szorítkozik. Kutyás járőrök, vagy kutyás biztonsági szolgálat alkalmazása, tekintettel a tábor polgári jellegére nem javasolt és nem is szükséges.

A kerítések mellett további mechanikai védelmi rendszerek felállítására van lehetőség, ilyen lehet a gyors telepítésű drótkadály (GYODA) alkalmazása, vagy egyéb olyan mechanikus indítású jelzőrendszerek, jelzőtöltetek [4], amelyek a biztonsági szolgálat figyelmét felhívja az esetleges védelmet veszélyeztető helyzetekre.

2. ábra Botlódrótos jelzőrakéta [4 – 212. o.]

Ilyen leginkább alkalmazott technikai megoldások, a botló drótos jelzőrakéták telepítése. Ezek pusztán jelző funkcióval rendelkeznek, kárt nem tesznek az eszköz aktiválójában.

1.3. A tábor elektronikai védelme

Legújabbban nagyon elterjedtek a különböző elektronikai jelzőrendszerek, ezek lehetnek optikai vagy elektromágneses alapúak. Mindegyik rendszer lényege, hogy áramkör megszakítása, vagy zárása esetén jelezz, hogy illetéktelen behatolás, illetve eltávozás történt a tábor területéről. Ebbe a családba tartoznak a különböző infra mozgásérzékelők, a rezgésérzékelők, a különböző lépésérzékelők, amelyek lehetnek folyadékalapú, vagy optikai fénytöréssel alapuló jelzőrendszerek.

3. ábra Kamerák a röszkéi befogadó ponton
(a szerző felvétele)

A leginkább bevált védelmi és ellenőrző rendszer a kamerák rendszeresítése a kerítéseken, magaslati pontokon. Ezek lehetnek szimpla optikai vagy akár infra kamerák is. A kamerák alkalmazása mind a tábor lakói, mind a tábor biztonságáért felelős személyzet számára megbízható, hatékony, gazdaságos és ugyanakkor diszkrét megoldást nyújtanak. A kamerák alkalmazását megfelelően, a nemzetközi egyezményes CCTV felirattal jelölni kell, mind a tábor területén kívül, mind a beléptetési helyeken, továbbá mindazokon a részekin a tábornak, ahol a kamerák belátnak. A kamerák felvételei a későbbiekben is visszaellenőrizhetők, egy esetleges támadást, vagy kitörést hűen és tényszerűen tud dokumentálni.⁶

A kamerák további előnye, hogy kezelésük nem igényel különösebb szakmai tudást és betanítást, könnyen kezelhetők és fenntartási költségük is minimális az élőerős védelemhez viszonyítva. A kamerák felvételeit huzamosabb ideig meg lehet őrizni, azokat egyéb hatósági, azonosítási, keresési, rokonegyesítési eljárásokban fel lehet használni.

A külső védelem hatékony megteremtése érdekében természetesen a fentebb vázolt védelmi rendszereket lehet kombinálni, vagy akár valamennyit alkalmazni. Ugyancsak fontos a külső védelem szempontjából, hogy a tábor területére milyen és hány ponton lehetséges a bejutás,

⁶ halasinfo.hu: Dr. Nánási László főügyész: Kódobálás a kiskunhalasi őrzött szálláson 2016. február 8.
<http://halasinfo.hu/kodobalas-a-kiskunhalasi-orzott-szallason> Letöltés ideje: 2016. augusztus 9.

továbbá a beléptetést milyen technikai eszközök segítik, illetve milyen személyi állomány áll rendelkezésre. A tábor működtetői minden esetben, ha a külső védelmi rendszereket nem is tudják teljes mértékben kiépíteni vagy fenntartani, a beléptetésre kiemelkedő figyelmet kell szánni mind a saját, mind a táborlakók védelme érdekében.

Amennyiben sem személyi, sem technikai lehetőségei nincsenek a tábor üzemeltetőjének a kiépített védelem biztosítására, mert olyan háborús, polgárháborús övezetben létesítenek tábor, ahol az elsődleges szempont leginkább a menekültek élelmezése és ivóvízzel való ellátása, akkor szükséges egy beléptetési protokollt meghatározni, amelyben szabályozni lehet a tábor területére beléphető személyek, továbbá az oda bevihető eszközök felszerelések körét.

A beléptetési szabályok, eljárásrendek a legalapvetőbb biztonsági intézkedések egy-egy tábor működtetése és fenntartása során.

2. Belső védelem

A védelemnek minden esetben ki kell terjednie a személyek biztonságára és a tábor területén fellelhető anyagi javak, készletek védelmére, és kimondottan a tábor, mint infrastruktúra biztonságára is, vagyis nem csak személy-, hanem vagyónvédelemre is fel kell készülnie a tábor üzemeltetőjének.

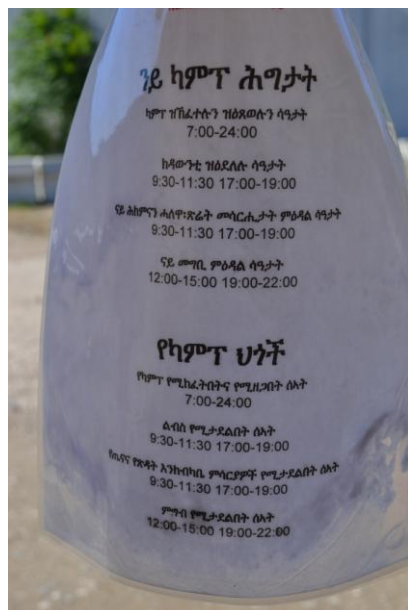
A táboron belül a területőrzés a meghatározó, vagyis mindazon személyek, akik részt vesznek a tábor biztonságának a fenntartásában az egész tábor területére vonatkozó biztonságot szükséges garantálniuk. Mivel a tábor otthonként, rekreációs övezetként, iskola és egészségügyi ellátó helyként működik a nap 24 órájában, a tábor belső védelmét úgy kell megoldani, hogy a lehető legkisebb mértékben zavarja a tábori életet.

A tábor külső védelménél felsorolt fizikai, élőerős vagy elektronikai rendszerek közül a leginkább az optikai megfigyelésen alapuló rendszereket kell és lehet előnyben részesíteni. A kamerarendszert úgy kell kiépíteni, hogy a táborlakók privát szféráját ne zavarja, kellő mértékben tartsa tiszteletben a lakók intimitás igényét, ugyanakkor mindazon közösségi helyeken, ahol könnyebben előfordulhatnak a védelem szempontjából kezelendő helyzetek, kellő rálátást nyújtsanak a kezelő személyzet részére.

2.1. A rendszabályok és a házirend fontossága

A tábor fenntartóinak szükséges kidolgozniuk az őrzés és a védelem rendszabályait, elsősorban a biztonságot és védelmet nyújtó személyzet, másrésztben a tábor lakói részére. A biztonság elérése és fenntartása érdekében szükséges olyan protokollokat megteremteni, amelyek eleve kizárják a konfliktus helyzeteket.

A rendszabályoknak átgondoltnak és kellő mértékben felépítettnek kell lennie, a tervezési feladatokról külön fejezetben szólunk. Ugyancsak a belső védelmet szolgálja, ha a tábornak van egy jól követhető házirendje. Ezt a táborlakók nyelvén kell elérhetővé tenni, és kell arról is gondoskodni, hogy a táborba érkezők beköltözésüket követően minél gyorsabban megismerhessék azt. Ideális esetben a házirend megismeréséről és elfogadásáról írásos dokumentum is készülhet.

4. ábra Idegen nyelvű tájékoztató a római Triburtina pályaudvari tranzit zónában (a szerző felvétele)

Számos esetben az úton levők csak nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem írnak vagy olvasnak még csak a saját anyanyelvükön sem. Mindezen okoknál fogva a tábor üzemeltetőinek gondoskodnia kell arról, hogy a különböző funkciók, protokollok, ellátási lehetőségek olyan piktogramokkal is ábrázolásra kerüljenek, amelyeket a táborlakók megértenek és saját érdekében követni is tudnak. A megfelelő módon elhelyezett és használt útmutatók, tájékoztatók nagymértékben könnyítik a tábor üzemeltetőinek a feladatát.

5. ábra Piktogram a Keleti pályaudvarnál (a szerző felvétele)

Főlegesen leterheltségeknek lehet elejét venni egy kidolgozott házirend összeállításával, ami azon túl, hogy tartalmazza a tábor területén követendő viselkedési és magatartási szabályokat, a tábor időbeosztását, a különböző előírásokat és protokollokat, ugyanakkor arról is tájékoztatást ad, hogy a táborlakók részére milyen infrastruktúrák, szolgáltatások állnak rendelkezésre és azokat hol, milyen feltételekkel lehet használni, elérni.

2.2. Belső szektorok, szakaszolás

A polgári rendeltetésű táborok esetében is a használati időtartam függvényében megkülönböztünk állandó és úgynevezett félállandó táborokat [5]. A polgári rendeltetésű félállandó táborokon belül két lényeges övezetet különítünk el, a központi (irányítási) övezetet és a szállás övezetet. A központi övezet számos funkcióját rejt magában, így ezen a központi helyen találunk raktározásra, oktatásra, sportolásra kijelölt helyiségeket, felépítményeket vagy sátrakat,

oly módon, hogy a különböző szükségletek kiszolgálására kerülhetnek. A szállás övezetben kap helyet a pihenés, a tisztálkodás és az étkezés vagy étkeztetés feladata.

Az állandó táborok egyrészt nagyobb kapacitással, másrészt sokkal szélesebb ellátási profillal rendelkeznek. Az állandó táborok esetében az övezetek a szolgáltatások szerint is kerülnek kialakításra, így ott megkülönböztetünk: a központi övezetet, szállás övezetet, az oktatási, kulturális és sport övezetet valamint a raktári övezetet.

A tábor ezen elrendezése is már egy bizonyos fokú tagoltságot mutat, ugyanakkor a nagyobb biztonság érdekében szükséges a külön övezeteket is tovább tagolni. A tábor fragmentumok kialakítása különösen fontos a szállás övezeteken belül.

6. ábra Körletek a röszei táborban – Csongrád megyei Rendőrkapitányság vázrajza (a szerző felvétele)

A tábor védelme érdekében a táboron belül létre kell hozni a katonai táborok mintájára körleteket, valamint az egyes feladatokat külön-külön kiszolgáló tipizált egységeket. Fontos szempont, hogy a különböző feladatokat ellátó szervezeti egységek, mint a központi épület, az elsősegély pont, a lakóegységek, a főzési- és étkezési helyszínek, az iskola, a tisztálkodási pontok, a mellékhelyiségek milyen távolságra, sorban, alakzatban vannak elhelyezve a táboron belül. A háló, csillag, négyzet, hasáb elhelyezési minták alkalmazása, továbbá a különböző egységek középponti, vagy perifériális elhelyezése nemcsak gyakorlati, hanem érzelmi jelentőséggel is bír.

A menekülttáborok esetében ugyanakkor kiemelkedő figyelmet kell fordítani a járványveszély megelőzésére, mely szempontot a létesítés egész folyamán szem előtt kell tartani. A mellékhelyiségek elhelyezése, az ivóvízkészlet megóvása, az esetleges karanténok felállítása, lépcsőzetes beléptetési technikák alkalmazása a járványok megelőzésének garanciái. Fontos, hogy minden egyes körletben legyen lehetőség nemek szerint elkülönített tisztálkodásra.

2.3. Belső rendfenntartás

A polgári felhasználású, nagy tömegek befogadására alkalmas táborok esetében célszerű olyan szempontokat is figyelembe venni, melyek egy katonai tábor esetében nem relevánsak. Ilyen veszélyek a táboron belül a bűnözésveszély vagy a munkanélküliség okozta pénztelenség miatti támadások, fosztogatások, rablások. Ezen táboron belüli veszélyektől is meg kell óvni a lakókat. A befogadási eljárás során a fokozatosság elve lehet alkalmas a veszélyt jelentő egyének kiszűrésére. A belső rendfenntartást folyamatosan biztosítani szükséges, a tábor fenntartóinak olyan eszközrendszert kell alkalmaznia, amely világossá tesz a táborlakók számára, hogy felügyelet alatt, biztonságban vannak, mellyel élhetnek. A táborlakókban egyszerre kell tudatosítani, hogy a védelem az ő érdekeiket szolgálja, ezért azokat a rendszabályokat, amelyek ezt garantálják, maradéktalanul tartásuk be, ugyanakkor azt is erősíteni szükséges, hogy ez a védelem nem terjeszkedik túl a szükséges határokon és a táborlakók számára bizonyos fokú intimitást is biztosít.

A tábor lakóinak egyszerű és szabad mozgását indokolt fenntartani, ugyanis a tartós bezártság további megoldásra váró feladatokat kreál, mint például a szorongás feloldása, a belterjesség, a kilátástalanság erősödése, vagy a bűnözés növekedése. A tábor biztonsága érdekében indokolt olyan protokollok és szabályok bevezetése, amelyek az ellenőrzött mozgást biztosítják. Ilyen szabályok lehetnek a gyermekek felügyelet nélküli távozásának a tilalma, a mozgások egyes napszakokban történő korlátozása (éjszakai kijárási tilalom a tábor területéről), természetesen figyelembe véve a vallási előírásokat is.

A tábor biztonsága érdekében, a hivatalos, vagy hivatásos biztonsági személyzet tevékenységének támogatása érdekében, célszerű a tábor lakóinak a bevonásával megszervezni annak őrzését. A táboron belül még egy saját közigazgatási szervezet felállítása és működtetése is indokolt lehet, mely az önrendelkezés és önkormányzatiság csírája lehet a későbbiekben. Ezen intézkedésekkel egyszerűen, költségtakarékosan és hatékonyan lehet elérni, hogy a táborlakók sajátjukként tekintsenek a táborra, az ott fellelhető infrastruktúrák és szolgáltatások minőségének a megóvására.

3. A tábor védelmének tervezése és szervezése

A tábor őrzésének és védelmét elő kell készíteni, hiszen a tábor beköltözését követően már nagyon nehéz a védelmet, az egyes rendszabályokat kialakítani. Törvényszerűség, hogy ahol nincsenek előre lefektetett szabályok, protokollok ott a helyzetek fogják kialakítani azokat. A spontán, illetve egyes táborlakók által kialakított szabályok nem biztos, hogy valamennyi táborlakó igényét és szükségletét kielégíti, továbbá nagy teret enged a visszaéléseknek. Mindezen visszasságok kiküszöbölése érdekében már a tábor kialakítása és tervezése során fel kell készülni annak védelmére és biztonságának a megszervezésére. A helyszín kiválasztása nagyon fontos lehet, hiszen egy optimális helyszínen nagymértékben járul hozzá a biztonsághoz.

A védelem megtervezése során fel kell mérni, hogy milyen nagyságrendű tábor létesítésében gondolkodnak; a tábor félállandó, állandó vagy csak átmeneti lesz. Célszerű számba venni, hogy a táborlakók milyen összetételben lesznek jelen nem szerint, életkor szerint. Milyen árnyalatok várhatóak a táborlakók között. A felmérésbe beletartozik, hogy a létesítés során azonosított lehetőségeket és veszélyforrásokat listázza a biztonság megteremtéséért felelős személyzet. Fontos áttekinteni, hogy a veszélyeztető tényezők külső vagy inkább belső eredetűek. Mi-

Ilyen irányban szükséges a leginkább megszervezni a védelmet: külső védelem erősítése fontosabb, vagy az együttthatók alapján a belső védelemre sokkal nagyobb energiát szükséges fordítani.

A tábor biztonságát tervező és szervező nem lehet egyszemélyű ember. Indokolt bevonní a tábor működtetésében aktívan részt vevő személyzetet is, továbbá minden olyan szakembert, aki releváns információval rendelkezik egy-egy polgári rendeltetésű tábor létesítése és üzemeltetése során felbukkanó veszélyeztető tényezőkről [6]. Fontos olyan szakember bevonása, aki ismeri a tábor leendő lakóinak kulturális, vallási, viselkedési szokásait. Mindezen külső, sokszor nem is csak biztonságtechnikai információ birtokában lehet lajstromozni valamennyi veszélyeztető tényezőt, ami alapján el kell végezni a lehetséges kockázatok elemzését.

A tábor létesítésében résztvevők mérjék fel, hogy milyen védelmi, humán, technikai és nem utolsó sorban a fenntartás során anyagi erőforrással rendelkeznek. A kockázatok és az erőforrások megfeleltettségét követően lehet kiértékelni a tábor védelmének helyzetét, feladatát. A kiértékeléssel egy időben szükséges minden olyan javaslat megfogalmazása és vizsgálata, amely a védelmet biztosítja, fokozza.

Amennyiben a javaslat, források vagy egyéb technikai vagy emberi okoknál fogva nem kivitelezhető, akkor szükséges megvizsgálni, hogy a tábor védelmének e része mennyire veszélyezteti a tábor teljes biztonságát, védelmét. Vizsgálni szükséges, hogy milyen egyéb alternatív megoldások jönnék szóba. Amennyiben teljes mértékben elutasításra kerül, és alternatív megoldások sincsenek, akkor azt szükséges vizsgálni, hogy a hiányosságok milyen mértékben veszélyeztetik a táborban lakók életét, anyagi javainak védelmét.

Amennyiben a táborban lakók élete, biztonsága nem biztosítható, akkor más helyszínben, lehetőségben, megoldásban kell gondolkodni. A tervezést és vizsgálatokat követően, amikor rendelkezésre áll minden információ a tábor védelmének megszervezése tárgyában, akkor a megfogalmazottakat írásban rögzíteni kell és el kell készíteni egy őrzési és védelmi tervet. Ennek a tervnek igazodnia kell a táboron belül alkalmazott rendszabályokhoz és házirendhez. Az őrzési és védelmi terv kifejezetten a tábor biztonságáért felelő személyzetnek, a tábor vezetőségének a szerepére és az esetlegesen alkalmazott külső rendvédelmi erők alkalmazására terjed ki.

Mindazokat követően, hogy a tervezési időszak lezárult és kiadásra került az őrzési és védelmi terv kezdődhet meg a tábor védelmének a megszervezése. Amennyiben az idő faktor úgy követeli meg, hogy bizonyos szervezési feladatokkal nem lehet megvárni a végleges terv kiadását, akkor célszerű bizonyos szervezési feladatokat már a tervezés fázisában is elindítani. Ez okozhat némi átfedést, túlbiztosítást vagy esetleges hiányosságot, amit kötelezően korrigálni kell a védelmi terv kiadását követően [7]. Nagyon összetett feladatot jelent a technikai előkészítés, a különböző beszerzési és szerelési munkálatokat célszerű még a tábor belakását megelőzően elvégezni.

A személyi állomány kiválasztására és felkészítésére is fontos elegendő időt szánni, ugyanis megfelelő humánerőforrás birtokában költséghatékonyan és eredményesen lehet biztosítani a tábor megfelelő védelmét.

A tábor létesítésében, továbbá annak védelmének tervezésében és megszervezésében érdekeltek számára nagyon fontos a folyamatos ellenőrzés beiktatása az egyes mérföldköveknek

számító feladatok befejezését követően. Az ellenőrzés ugyanakkor egy nagyon jó lehetőség a hiányosságok, vagy éppen a túlbiztosítások feltárására, majd azt követő korrigálására [8]. Egy jól előkészített, megtervezett és szervezett tábor védelmet követően kerülhet sor a tábor védelmének a biztosítására.

ÖSSZEZGÉS

A földrajzi sajátosságok már a tábor létesítése során kiemelt figyelmet kell kapjanak, hiszen a terep, a környezet adta lehetőségek és előnyök nagymértékben járulnak hozzá egy nagytömeget befogadó tábor védelméhez.

A helyi adottságokon túl szükséges mindazon technikai, személyi, mechanikai és elektronikai lehetőségek alkalmazása, amely nagymértékben hozzájárulhatnak a tábor biztonságához. A kerítések és a gyorslepipítésű drótakadály alkalmazásán túl élőerős védelem kialakítása, továbbá kamerák rendszeresítése és üzemeltetése tovább növeli a tábor biztonságát. A tábor létesítése során szükséges vizsgálni, hogy milyen nagyságú és természetű források állnak rendelkezésre a tábor védelmének a biztosítása érdekében.

A tábor a lakók számára egyszerre otthon, rekreációs övezet, iskola és egészségügyi ellátó hely a nap valamennyi napszakában, így a tábor belső védelmét úgy kell megszervezni, hogy az ne befolyásolja, vagy legalábbis csak csekély mértékben zavarja a tábori életet. A biztonság elérése és fenntartása nemcsak fizikai és személyi feltételekkel biztosítható, hanem a tábor szinte valamennyi területére kiterjedő rendszabályokkal, protokollokkal. Ugyancsak a belső védelmet szolgálja, ha a tábornak van egy jól követhető házirendje, ami a táborlakók nyelvén is elérhető, továbbá a szabályozott területeken piktogramok útján is érthetővé kell tenni.

A tábor védelmének megszervezését megelőzően fontos a védelem megtervezése, az esetleges kockázatok, a rendelkezésre álló erőforrások felmérése és súlyozása. A védelem áttekintését követően kiadott őrzési és védelmi terv az alapja a tábor biztonságának a garantálásához. A tervezésre és szervezésre a tábor beköltözését megelőzően kell sort keríteni, hogy már az első beköltözők is világos biztonsági rendszabályokkal és védelmi protokollokkal szembesüljenek. Egy jól átgondolt, kellőképpen megtervezett és megfelelően üzemeltetett táborvédelem garancia, hogy a nagytömegek befogadására alkalmas táborokban sem az emberi élet, sem az anyagi javak nem kerülnek veszélybe, azok folyamatos biztonságban vannak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Prof. Dr. Berek Lajos, Objektumok biztonsága, Egyetemi jegyzet NKE-2016
- [2] Balogh Zsuzsanna: Katonai táborok korszerű kialakítása. Műszaki Katonai Közlöny, XXII. évfolyam, 2012. 1. szám pp. 85-95.
http://hkk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/pdfanyagok2012majus/4.Kat_tabor%20korszeru%20kialaitasa1.pdf
- [3] UNCHR, Convention and protocol to relating to the status of refugees
<http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html> Letöltés ideje: 2016. június 9.
- [4] Szabó Sándor, Kovács Tibor, Kovács Zoltán: Korszerű műszaki technikai eszközök I., Bolyai Szemle XVI. évf. 1. szám, 2007. pp- 198–219.

[5] Dudás Zoltán: Állandó és félállandó táborok létesítése katonai tapasztalatok alapján, Műszaki Katonai Közlöny XXV. évfolyam, 2015/2. p.14

[6] Román Zsolt: Robbantásos merényletek elemzése, ellenük való védekezés és annak építmenyvédelmi vonatkozásai, PhD értekezés, Óbudai Egyetem, 2015. szeptember 18.

http://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/RZS_Doktori_%28PhD%29_ertekezes-tervezet.pdf

[7] Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának főigazgatója
118/2011. számú főigazgatói intézkedése

[8] Turcsányi Károly: Minőségelmélet és –módszertan, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest 2014